

II સંદે મિતવાર ૧૭-૬-૧૯૨૩

૧૭ સુકિતાબહેન-

Reg. No. 193

લગ્ન ગીતાવલી

સ અલ્પ કતા—

જેન મહિલાચરત્ર શ્રીમતી

મંગલ બહેન—મુંબઈ.

પ્રકાશક—

ગુલાબચંદ લાલચંદ પરવા-મુરલ

સુવિતાબહેનના લગ્ન પ્રસંગે

બેટ.

વીર સં. ૨૮૪૯]

[ખ. સ. ૧૯૨૩

18

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૦૪૧૮

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૫૧૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી કૉપીરાઈટ

વિષય સં: ૩૫૧

सविताम्हेन
 सुपुत्री. सा. युवाभयं वावयं पदया, मुंमय.

વંદે જિનવરમ્ ।

સવિતાબ્દેન—

સાજન ગીતાવળી.

(૧) મૂહુર્તનું ગીત.

છરે આજ મેં તો ચોળા પરવત નોતર્યા

ચોળા તમે છો મારે વડીઓ મેલવા ભેગ,

મારે સાજન મેળવવા બે મળ્યા.

છરે આજ મેં તો મગરે મનોરા નોતર્યા

મગ તમે છો મારે લાડકા લાડુ કરવા ભેગ,

મારે સાજન મેળવવા બે મળ્યા.

છરે આજ મેં તો અડદ ઇડડીઆ નોતર્યા

અડદ તમે છો મારે પાપડ કરવા ભેગ, મારે સાજન—

છરે આજ મેં તો ચણાં ચીતરીયા નોતર્યા

ચણા તમે છો મારે કળીઓ પાડવા ભેગ, મારે સાજન—

[૨]

(૨) ગીત.

એની તીરે ગંગાને પેલી તીરે જમનારે,
 વચમાં તે સરસ્વતી નદી વહે છે.
 સોનાની ગેદીરે રૂપલા હડુલોરે,
 રામચંદ્ર રમવાને સંચરીયાં,
 સોના ઉધસણીરે રૂપાનું બેડુરે.
 સીતાવેલ પાનીડા, સંચરીયાં,
 રાસડી ન પોંચેરે ગડુલો ન હુબેરે.
 કુવા કાંઠેરે વાહણ વહી ગયા,
 કોણ છેરે કોણ છેરે કોણ રાયનો બેટડો.
 કોણ તારૂં નામરે, કંઈરે નગરીનો રાણો રાજ્યો
 હું છું રે હું છું રે દશરથનો બેટોરે.
 રામચંદ્ર નામરે અધ્યોધ્યા નગરીનો રાણો રાજ્યોરે
 કોણ છે રે કોણ છે રે કોણ રાયની બેટીરે.
 કોણ તારૂં નામરે પરણી કે બાળ કુમારીરે.
 હું છું રે હું છું રે જનરખની બેટીરે.
 સીતાવેલ નામરે હજીએ છું બાલ કુમારડો,
 આલુડા વાંસડરે લીલુડા કલશરે.
 ચોરી ચીત્રાવો ચાંપાનેરની
 જીઆવરને નવી વહુ બે માયસમાં બેઠારે,
 ચાચરૂં દીશેરે શવા લાખનું.

[૩]

કુડ કપટરાયે કાંકરો ફેંકીઓરે,

ખેડું ન હુલે સવા લાખનું.

જીઆવર તે મનમાં લોલીઆ મહાજગ જીત્યારે

ખહુ જશ લીધારે.

કન્યા પાંમીઆરે કાચ પુતલી,

નવી વહુ તે મનમાં બોલીઆ મહાજગ જીત્યારે

ખહુ તપ કીધારે.

વર પામીઆરે સવા લાખના.

(૩) વધાવો.

પહેલો વધાવો મારે આવીઓ, જઈ રહ્યો લંકા ગડને છેડે,

વધાવો મારે આવીઓ; લંકા ગડમાં સોનારે અતી ઘણા

કંઠીઓ...લાઇની કોટે વધાવો મારે આવીઓ વહુરે....

વહુરાણી વીનવું તમારાને મોટા રાણી ભાચેગરે વધાવો મારે આવીઓ,

મોટા ભાચેગરે અમારી સાસુના જેણે જાયા કંઠી વાલા રાયરે.

વધાવો મારે આવીઓ; ખીજો વધાવો મારે આવીઓ જઈ રહ્યો

અડમજગઢને છેડે વધાવો મારે આવીઓ; અડમજગઢમાં

હીરાંરે અતી ઘણા, વીંટીઓ....લાઇને હાથ વધાવો મારે આવીઓ.

વહુરે....વહુરાણી વીનવું તમારા ને મોટા રાણી ભાચેગરે વધાવો

મારે આવીઓ, મોટા ભાચેગરે અમારી સાસુના જેણે જાયા વીંટીવાળા

રાયરે. વધાવો મારે આવીઓ.

[૪]

(૪)

કુલનો વીજણો તે રાજાજીને શીર ચઢે,

ભાઈ ઘોડે ભાઈ અસવારે ભાઈ દીલ્લીના દીવાનરે—પુલનો.
વહુ ઓરડેને વહુ પરસાલે વહુને ઉંચા નીચા મહેલરે—પુલનો.
ઝેન અંપે ને ઝેન મોગરે ઝેન વાડીમાંયની વેલરે—પુલનો.

(૫)

સોના રૂપાનીરે પાલખી જઈ રહી રાજાજીને મહોલે, રાણીજી
રઠ લઈ રહ્યા, પીછે મુજને પાલખડી ઘડાવો, ઝેઠકે આવે નીંદ્રડી.
ચોકમાં ચાંપલીયો રોપાવો સોરંઝે આવે નીંદ્રડી. પરસાલે નાગર
વેલ રોપાવો સોરંઝે આવે નીંદ્રડી. માંઢવે પુતલીયો મેલાવો ગમ્મતે
આવે નીંદ્રડી, સોઠમાં ઝેન સુવાડો વાતડીએ આવે નીંદ્રડી.

(૬)

લીલીસી ઘોડીરે ભાઈને લીલા ગજનો વાઘેરે દોલડીએ ચઢંતારે,
ભાઈના વીરાઓ વખાણેરે; સુરજ સરીખા તેજ વરનાં ચંદ્રમા
સરીખા નીરમળા પીળીસી ઘોડીરે, ભાઈને પીળા ગજનો વાઘેરે,
દોડલીએ ચઢંતારે ભાઈના ઠાકાઓ વખાણેરે, સુરજ સરીખા તેજ
વરના ચંદ્રમા સરીખા નીરમળા.

(૭) પ્રભાતીઉ.

માલેણીડીરે જે સી ચતુર મુખણ-ગુથંતીરે કાચી કળીઓના હાર;
લઈ આવતીરે ગોરા-ભાઈ દરબાર-ગોરા-ભાઈરે તે તો મર્દન
કરવા બેઠા.

ત્રાંખા કુંડીરે વહુ-વહુને હાથ-માલેણીડીરે. ॥ ૩ ॥
લઈ આવતીરે ગોરા-ભાઈ દરબાર-ગોરા-ભાઈરે તે તો લોજન
કરવા બેઠા.

રસોઈઓરે વહુ-વહુને હાથ-માલેણીડીરે. ॥ ૨ ॥
બાકી આ પ્રમાણે વારાફરતી કહીઓ બોલવી.

(૮) પ્રભાતીઉ.

કેઈએ મહાવીર સ્વામી રમતેલા દીઠા રે;
જઈ પુલવાડીમાં પેઠારે-મોગરલોને મરડી લીધો રે.
ચાંપલીયો તે ચુંટીને સુધ્યો રે-સીંગોડાને છોલીને ખાધા રે,
એટલે આવ્યા તે માલણ બાઈ રે-ન ધાઈશ માલણ બાઈ રે,
મારી સાથે નંદીપેણ લાઈરે-તમારે ગજવે તે ઘાહું સોપારી રે;
તમે જનશાસનના વેપારી રે-તમારે ગજવે તે ઘાહું ખારેક રે.
તમે જનશાસનના પારેખ રે-તમારે ગજવે તે ઘાહું દાળીયા રે;
તમે જનશાસનના નીશાળીઆ રે.

એ પ્રમાણે વારાફરતી કહીઓ બોલવી.

[૬]

(૯) પ્રભાતીઉં.

સુરજ ઉઘ્યો રે દેવરીઆની ફનસે કે વહાણેલા ભલે વાયા રે
જઈ જગાડો રે નાલીરાયના પુત્ર કે વહાણેલા ભલે વાયા રે
દાતાણુ કરજો રે દહેરાસરની ટુંકે કે વહાણેલા ભલે વાયા રે
મુખ લુછજો રે પામરીઆને છોડે કે વહાણેલા ભલે વાયા રે
જાજો જાજો રે દહેરાસરમાંય કે વહાણેલા ભલે વાયા રે
ભરજો ભરજો રે ચોખાની મુઠ કે વહાણેલા ભલે વાયા રે
લેજો લેજો રે અરિહંતાના નામ કે વહાણેલા ભલે વાયા રે
॥ એ પ્રમાણે વારા ફરતી કડીઓ બોલવી

(૧૦) કન્યાને આસરે વળાવતી વખતનું

વેવઈ તમારો માંડવડો સંભાળો કે તમારી દીકરી કયાં ગઈરે
આવ્યા હતા.....ગામના શેઠ કે લાખેણી લાડી લઈ ગયારે
॥ એ પ્રમાણે વારા ફરતી કડીઓ બોલવી.

(૧૧) પ્રભાતીઉં

કાશી દેશે રે રાજા ચતુરશુભણ, ગીરનારે ઘોડીરે ઉછલે;
શું તારીરે રાજા ચતુરશુભણ, ઘડજો પારશનાથના પારણા;
ઘડજો ઘડજો રે રૂડા હંશને મોર, ચારે પાયેરે ચાર પુતલી;
પારણે પોડશેરે મારા પારશનાથ સુભણ બેનડ કરેરે ચોવારણા;
ઘણું જીવેરે માડી જાવલા પુત્ર, વંશ વધારો આપના આપના

(૧૨) અમાતીઉ

દેહેરાસરે મનભરો હંશ તો કોને હંશ ઉઠાડીયોરે
 આશા રૂઝા રીખવદેવની માતા તો તેને હંશ ઉઠાડીયોરે
 કહોરે હંશલા કેમ જઈએ પરદેશ તો કેમ કરી જળ ડાલીઓરે
 આગઆઠીએ જઈએ પરદેશ આગખોટે જલ ચલીએરે
 કહોરે હંશલા કયો તમારો દેશ તો કયે તમારી સ્થાપનારે
 ધુળેવ હમારલો દેશ કેસરીયા અમારી સ્થાપનારે

(૧૩) વસંત ગોરસ વખતનું

મારો ભટકાયો બિંછુડોરે કે ઘરમાં નિત્ય રૂરે;
 પેલી વેવણને કરડયોરે, રાડ પછાડ કરે.
 બિંછી આંકડા જેવીરે, કે નાર દિસે વસમી;
 મુકી આંકડો હેઠોરે, કે ચાલીએ સૌને નમી.
 વેહેર ઝેહેર ન કરીએરે, સરળ સ્વભાવ કરી;
 શોક્યને શોક્ય બાળક રે, પાળીએ રાગ ધરી.
 હઠીલાઈ ન કરીએરે, રમ્મિથી સેહેજ મીશે;
 હળી મળીને રહીએરે, સ્વજન સંબંધ વિશે.

(૧૪) વસંત ગોરસ વખતનું

ઘરડા ઘરડા કાઠી મેલો, એવા બોલ ન બોલોરે;
 ઘરડાની બુદ્ધિ બહુ સારી, જવાનની નહીં અલેરે.

કુળવંતી ગોરી નહીં બોલે, તણ પીંબરા તોલેરે;
 દિકરી દેઇને કરી સગાઇ, કીધો બાઈ જમાઇરે.
 ગાળો દેઇએ ભે દુઃખદાઇ, લોક કહે કુલટાઇરે;
 મુખડું લાજે અંતર દાઝે, નીચ ન ગાઇએ ગીતરે,
 પેટ ચોળિને પીડા કરીએ, નહીં ચતુરાઇની રીતરે;
 કન્યાશાળા જૈન ધર્મની, આપે છે ઉપદેશરે;
 સત્ય શિયળ નીતિને પાળો, ટાળો કળઓ કલેશરે.

(૧૫) વસંત ગોરસ વખતનું.

પીળીરે ચણાની દાળ,	બેહેનીરે સંસારમાં;
કુમકુમનું કરી તિલક લાળ.	બેહેનીરે
રાતી રે સાડી નવરંગ.	બેહેનીરે
સત્ય શિયળ સજીએ શુભ અંગ.	બેહેનીરે
લીલી અતલશની ખાંદા.	બેહેનીરે
પેહેરીરે સોહાગણુ ગાય.	બેહેનીરે
કાળી રે કાજળની રેખ,	બેહેનીરે
આજ રે આંખલડી દેખ,	બેહેનીરે
ચોળી રે કીર્તિ જગ રાખ.	બેહેનીરે
લોળી રે ભુંડુ નવિ લાખ.	બેહેનીરે
કુડા રે નવિ બોલીએ બોલ.	બેહેનીરે
લાજેરે મુખ બાએ તોલ.	બેહેનીરે

[૬]

(૧૬) વસંત ગોરસ વખતનું.

કાચી કેરીનો વેવણ છુંદોરે ભાવે,
 શાણી સલુણી ભુંડાં ગાણાં ન ગાવે;
 કુલટા નઠારી ફટાંણા ગાવે,
 માત પિતા કુળ જાત લખાવે;
 નીચ અધમને માટી ખનાવે,
 નખરાં કરી નિજ નયણાં નચાવે;
 સદાચાર સદગુણ નવ પાળે,
 ભુંડું ભાખી મુખડું પાળે;
 એવી નઠારીનો સંગ નિવારો,
 બેહેની તજીએ દુષ્ટ લવારો;

(૧૭) વસંત ગોરસ વખતનું.

ખડરે ખંભાતથી ખડખુચું આળ્યું, હાંરે હોલા.
 એ રે ખડખુચું વેવાણને લાળ્યું. હાંરે
 હોલો હાંચે ટેંબે બોલે. હાંરે
 ભુંડું ભાંબે તે તરણાને તોલે. હાંરે
 હોલો કરતો ડાક ડમાળા. હાંરે
 પર નરથી કરીએ નહીં ચાળા. હાંરે

[૧૦]

હોલો જોલો અરમર ગેહા.	હારે૦
કલયો કરી દેખાઈએ જોટા.	હારે૦
હોલો તો પખીની જાતી.	હારે૦
નારિ નહારી નથી શરમાતી.	હારે૦

(૧૮)

ઉંચે ટેંબે બેરડી, પારેવા હ્યો.
 તેનાં મીઠાં બેર, અરમર જેર પારેવા હ્યો.
 સદ્ગુણને સંભાળીએ, પારેવા૦
 તણએ શેર બકેર, અરમર જેર, પારેવા૦
 તણએ કલયો કલેષ, પારેવા૦
 સણએ શિયળ શ્રીકાર, અરમર જેર, પારેવા૦
 કુળાચારને પાળીએ, પારેવા૦
 રાખો મન અવિકાર, અરમર જેર. પારેવા૦
 ઉત્તમ કુળમાં અવતરી પારેવા૦
 ગાઈએ ગીત રસાળ, અરમર જેર પારેવા૦

(૧૯) વસંત ગોરસ વખતનું.

એક ટકાનાં પાન મંગાવોરે,
 તે પાનની બીડીયો બનાવોરે;

ધાન ખીડાં સાજનમાં વેંહેંએરે,
 વઢરાબને તંબોળે સેંએરે,
 બેહેની મંગળમળા બોલેરે,
 નીતિ શાસ્ત્રથી અંતર બોલેરે;
 જૈનશાળાની બાળા વધાવેરે,
 બેની ભણી કુટાણાં ન ગાવેરે.

(૨૦) માંડવામાં રાત્રે ગાવાનું ગીત.

પહેલો વધાવો મારે આવીયો, ભેશીડા બોલે બોલ
 (વલણ) ભેશીડા મુરત લઈ બેલો આવ, વધાવો મારે મન વસ્યો
 વધાવો મારી અંગુઠીકે મૂલ, ચંબેલીકે કુલ, ગુલાબીકે હાર-બ.
 બીજો વધાવો મારે આવીયો, ગાંધીડા બોલે બોલ
 (વલણ) ગાંધીડા શીકૂળ લઈ બેલો આવ, વધાવો મારે મન વસ્યો
 વધાવો મારી અંગુઠી કે-

અગણો વધાવો મારે આવીયો, સરેયા બોલે બોલ
 ,, સરેયા ઠંકુ લઈ બેલો આવ, વધાવો મારે મન વસ્યો
 વધાવો મારી-

ચોથો વધાવો મારે આવીયો, માળીડા બોલે બોલ
 ,, માળીડા ચોસેર લઈ બેલો આવ, વધાવો મારે મન વસ્યો
 વધાવો મારી-

(૨૧) માંડવામાં રાત્રે ગાવાનું.

ભમરા ખેલેલો વધાવો મારે આવીયો,
 મેં તો મોકલ્યો મારા દાદાને દરબારરે,
 વાડીના ભમરા, દ્રાક્ષો મીઠીરે ચાંપાનેરની.
 મારી દાદીએ ઉઠીને તે વધાવીયો,
 દાદા ધરજો પાલવડાના છેડારે—વાડીના
 ભમરા ખીજો વધાવો મારે આવીયો
 મેં તો મોકલ્યો મારા બાપાના દરબારરે—વાડીના—
 મારી માંડીયે તે ઉઠીને વધાવીયો
 બાપા ધરજો પાલવરાયના છેડારે—વાડીના—
 ભમરા અગણો વધાવો મારે આવીયો
 મેં તો મોકલ્યો મારા કાકાને દરબારરે—વાડીના—
 મારી કાકીએ તે ઉઠીને વધાવીયો
 કાકા ધરજો પાલવરાયના છેડારે—વાડાના—
 ભમરા ચોથો વધાવો મારે આવીયો
 મેં તો મોકલ્યો મારા વીરાને દરબારરે—વાડીના—
 મારી ભાણીએ તે ઉઠીને વધાવીયો
 વીરા ધરજો પાલવડાના છેડારે—વાડીના—

(૨૨) માંડવામાં રાત્રે ગાવાનું.

આમલી થડે થોડીને ડાળે અતી ઘણી

આમલી આવેલી લુખેને ઝુંબેરે લાલેસર આમલી

લાલ રગ્યારે વરના મોળીયાં.

(આ ઠેકાણે કન્યાવાળા ગાય તો “કન્યાચુડલો” એમ બોલવું.)

આમલી વીનાના ઘર કેમ જાણીએ

આમલી રંગારા બેઠા ઘરને ખહારરે, લાલેસર આમલી

આમલી વીવાના ઘર એમ જાણીએ

આમલી થડે થોડીને ડાળે અતી ઘણી

આમલી આવેલી લુખે ને ઝુંબેરે, લાલેસર આમલી.

આમલી વીવાના ઘર કેમ જાણીએ

આમલી ચીતારા બેઠા ઘરને ખહારરે, લાલેસર આમલી.

આમલી થડે થોડી ને ડાળે અતી ઘણી

આમલી આવેલી લુખેને ઝુંબેરે, લાલેસર આમલી.

આમલી વીવાના ઘર કેમ જાણીએ

આમલી સોનીડા બેઠા ઘરને ખહારરે, લાલેસર આમલી.

આમલી થડે થોડી ને ડાળે અતી ઘણી

આમલી આવેલી લુખે ને ઝુંબેરે, લાલેસર આમલી.

આમલી વીવાના ઘર કેમ જાણીએ

આમલી ઠરજીડા બેઠા ઘરને ખહારરે, લાલેસર આમલી.

(૨૩) અદરાબની જાન.

સરસત માતને વીનવું જોતમ લાગવું પાચરે,
 સોના ગેડી દડુલોને રૂપલા અદરાબ રમવા જાયરે
 સોનુ બોડું રૂપલા ઉધાણી સીતાવેલ પાણીડા જાયરે
 પાણી બરીને સીતાવેલ ઉભા રહ્યા-અદરાબ પુછે છે વાતરે
 કેની બેટી ને કેની લાડકી-પરણી કે બાલ કુંવારીરે
 નથી પરણી ને નથી આદરી, હજુએ છઉં બાળ કુંવારીરે
 પાણી બરીને સીતાવેલ ઘેર ગયા-માડીઓ પુછે છે વાતરે
 કેને માયાં ને કેને દુલબ્યા-કેને તમને દીધેલી ગાળરે
 નથી માયાં ને નથી દુલબ્યા-નથી અમને દીધેલી ગાળરે
 અજોધ્યા નગરીના રાણા રાણ્યા-તેણે મારા છેડલા સાહ્યારે
 ઉઠો મારી સીતાવેલના બંધવા-જાવ અદરાબને ઘેરરે
 પેહેલીને પોળમાં પેસતાં-મલીરે કુમારીકા ચારરે
 ચારેના હાથમાં કંકાવતી-દેવ દેહિરા પુજવાને જાયરે
 જીજીને પોળમાં પેસતાં-મલીરે સોવાસણા ચારરે
 ચારેના હાથમાં બેડલા-પાણીડા ભરવાને જાયરે
 અગણીને પોળમાં પેસતાં-મલ્યારે માલીડાઓ ચારરે
 ચારેના હાથમાં પુલડા-ચોસેરા આપીને જાયરે
 ચોથીને પોળમાં પેસતાં-મલ્યા ગાંધીડાઓ ચારરે
 ચારેના હાથમાં શ્રીકૃષ્ણ-નાળીએર આપીને જાયરે
 પાંચમીને પોળમાં પેસતાં-મલ્યારે નીસાલીઆ ચારરે

ચારેના હાથમાં ચોપડી-નીચાળે ભણવાને ભયરે
 છઠ્ઠીને પોળમાં પેસતાં-મહ્યારે બેસીડાઓ ચારે
 ચારેના હાથમાં ઝેલીઓ-મુરત આપીને ભયરે
 સાતમીને પોળમાં પેસતાં-અદરાળ બેઠેલા હોયરે
 ઉઠે મારા અદરાળ ઓલીયા-પરણાવું મહારી બેનરે
 નાહી ધોઈને વરઘોડે ચઢયા-મસ્તકે થવીઆ છે ખુપરે
 ત્યાંથીને જો વર સંચર્યા-આવી રહ્યા ચઢિટા માંદ્યરે
 ચઢિટે ચમર ધજાવીએ-આવી અદરાળની જાનરે
 ત્યાંથીને જો વર સંચર્યા-આવી રહ્યા ચઢિટા માંદ્યરે
 ચોટે રૂપેયે વધાવીએ-આવી અદરાળની જાનરે
 ત્યાંથીને જો વર સંચર્યા-આવી રહ્યા શેરીની માંદ્યરે
 શેરીએ શેષ-વધાવીએ-આવી અદરાળની જાનરે
 ત્યાંથી ને જો વર સંચર્યા-આવી રહ્યા તોરણ હોઠેરે
 ઉઠે મારા સીતાવેલની માડીઓ-પોંખવા વહેલા થાવરે
 ધુસળ ભુસળ રવૈયા-સાંબેલું સંપત સાથરે
 ઇરી પીરીનેરે ઓવાચણા-સાસુજી પોખવા આવ્યારે
 પેહેલું ને મંગલ વરતીઉં, હજુએ છઉં બાળ કુમારીરે
 બીજું ને મંગળ વરતીઉં, હજુએ છઉં માડીનું પેટરે
 ત્રીજું ને મંગલ વરતીઉં હજુએ છઉં મામી બાણેજરે
 ચોથું મંગલ વરતીઉં આવીરે અમારડે જોતરે

(૨૪) મંડપમાં રાત્રે ગાવાનું.

જરે સરસત માતને વીનવું જરે ગૌતમ લાગું હું પાય-

વિવાહ આવ્યા હુંકડા

જરે પહેલોને થંભ હીરે જડયો, હીરાવાળાના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે બીજોને થંભ મોતીએ જડયો, મોતીવાળાના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે ત્રીજોને થંભ સોને જડયો-સોનાવાળાના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે ચોથોને થંભ રૂપે જડયો, રૂપાવાળાના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે કેડેને કુંચીએ રણુઝણે, જરે વખારીઆના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે કોથળીએને નાણા રણુઝણે, નાણાવટીના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે ખુરશીએ બેઠા પુન કરે, પુનશાળીના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે પારણે પોઢયો પોપટો, પોપટડાના નામ ન જાણું ॥વિ॥

જરે માંડધે હસ્તી પુતળી, પુતળીઓના નામ ન જાણું ॥વિ॥

(એ પછી નામો લઈને કડીઓ કહેવી)

(૨૫) વર ઘોડે ચઢે તે વખતે ગાવાનું.

વરને મેમુની કોરના ઘોતીયાં,

વરને અતલસની કંભાચરે

નાના વર રાયરે,

બાળા વર ઘોડે ચડયા.

વર તો બાપાને રાજે ઘોડે ચઢ્યા,

વરની માંડીને હરખ ન માયરે નાના વર ઘોડેઠં

[૧૪]

વરને મેમુની ઠેરનાં મેલીયાં,
 વરને અતલસની કંભાયરે—નાના—
 વર તો કાકાને રાજે ઘોડે ચઢ્યા,
 વરની કાકીને હરખ ન માયરે—નાના—
 વરને મેમુની ઠેરનાં મેલીયાં,
 વરને અતલસની કંભાયરે—નાના—
 વર તો મામાને રાજે ઘોડે ચઢ્યા,
 વરની મામીને હરખ ન માયરે—નાના—
 વરને મેમુની ઠેરનાં મેલીયાં,
 વરને અતલસની કંભાયરે—નાના—
 વર તો વીરાને રાજે ઘોડે ચઢ્યા,
 વરની ભાભીને હરખ ન માયરે—નાના—

(૨૬) વરઘોડે ચઢદતી વખતે ગાવાનું ગીત.

પાવટડે તે પગ દઈ ચઢોરે જીયાવર, બેનડ છેડલા સાહી રહ્યા.
 મેલો મેલોરે બેનડ છેડલા અમારા, તમારા કર અમે આપીશું.
 સવા લાખ ટકાના જેને છેડલા સાહ્યા, તેના તે કર કેમ રાખીશું.
 પાવટડે તે પગ દઈ ચઢોરે જીયાવર, બેનડ છેડત સાહી રહ્યા,
 મેલો મેલોરે બેનડ છેડલા હમારા, તમારા તે કર અમે આપીશું.
 સવા લાખની જેણે લુણ ઉતારી, તેના તે કર કેમ રાખીશું.

લાડી ગોખે ચઢીને વરને નિરખતી,
 એને આનંદનો નહીં પારસે જગ. જી.
 માફ સાજન દેખીને વેવધે ચોડી રહી,
 વેવણ હરખ વેવેલી થઇ પારસે જગ. પ.
 વરઘોડાનો અરથ વિચારીએ,
 એક ઘોડો નેક વર નિરખરે જગ. જી.
 જુઠા આડંબરે કેમ પરીએ જગ. જી.
 જોડી નાણાની મુલ્ય આપારે જગ. જી.
 વરઘોડે રીઝે વાણીયા જગ. જી.
 જોડા રહે ત્યાંથી મધરખરે જગ. જી.
 ખેડેની કહેવત મેરે મુઠીએ જગ. જી.
 જોડી સુધરશે મેરે મુઠીએ જગ. જી.
 દેવું કરીને વાણીયા જગ. જી.
 જોડી ઉત્તમને આપારે જગ. જી.

(૨૯) વરના ઘોડા માણખા માણખા

મારા બાપરમા મેડીએ લીખે જગ. જી.
 પેલા વેવધનેરે આકઅમાળ, બાપરમા નેહ રહી જગ. જી.
 વર સોરણ આવી ઉભો રહી જગ. જી.
 કમકમનુંરે તિલક કાઢી જગ. જી.

ગાલે મૃગમદનું ટપકું ક્યું,	
આંછ આંખ ને આંજે કાચ.	બાળા૦
પહેયો જામો ને ચીરો સોહામણો,	
ખલે પટકો રે જરકસી સોચ	બાળા૦
પહેયું કસબો કોરતું ધોતીયું,	
પગે મોતીની રે મોજડી સાર.	બાળા૦
હાથે પહેયાં છે હેમનાં સાકળાં,	
ખાંહે સોહે રે બાબુ શ્રીકાર.	બાળા૦
શીરપેચ ધયો રતને જડયો,	
ગળે પહેરી છે મોતીની માળ	બાળા૦
કાને વાળી છે સાચાં મોતી તણી.	
લીલી લટકે છે રે લીલમ ભાળ.	બાળા૦
વેવણ આવોને આજ ઉતાવળાં,	
લેઈ લુછણાં રે પુંખો આ વાર.	બાળા૦
લાડી જોખ ચઢીને આંખી કરે,	
જેઈ મુખડું નરે હરખે અપાર.	બાળા૦
શુભ અવસર મંગળ કામમાં,	
ગીત ગાઈએ રે મંગલિક માળ.	બાળા૦
ભુડું ભાખીને મુખડું લજવીએ,	
લાજે જનની રે કુળ શિર આળ	બાળા૦
નાફ કાફની પેઠે લવારીયો,	
કેમ કરીએ રે ઉત્તમ ભત;	બાળા૦

(૩૦) વરઘોડામાં ગાવાનું ગીત.

લીલી ઘોડી ને લીલો ચાખકો, કેસરીસંગ રાજા.
 લીલુડા જડીત પલાણુ, બહાદુર ખંડ ચાકરી ચાલ્યા.
 ખેરી ચોઢી છાવર સંચર્યા, કેસરીસંગ રાજા.
 મોહી રહ્યા ચારે વીર, બહાદુર ખંડ ચાકરી ચાલ્યા.
 ખેલાને.....ભાઈ મોહી રહ્યા, કેસરીસંગ રાજા.
 ખીજલે.....ભાઈ વીર, બહાદુર ખંડ ચાકરી ચાલ્યા.
 અખણને.....ભાઈ મોહી રહ્યા, કેસરીસંગ રાજા.
 ચાથલે.....ભાઈ વીર, બહાદુરખંડ ચાકરી ચાલ્યા.
 ચારેને મોહીને શું કયારે, કેસરીસંગ રાજા
 રાખ્યા ફડા વરઘોડાના રંગ, બહાદુરખંડ ચાકરી ચાલ્યા

(૩૧)

સરસત શ્યામને વીનવું, લવેંગી ઘોડી
 ગૌતમ લાગવું પાય, રાજાજીએ દીલ્લી છોડી
 ખેરી ચોઢી છાવર સંચર્યા, લવેંગી ઘોડી
 મોહી રહ્યા ચારે ભાઈ, રાજાજીએ દીલ્લી છોડી.
 ખેલાને.....ભાઈ મોહી રહ્યા, લવેંગી ઘોડી
 ખીજલે.....ભાઈ રાજાજીએ દીલ્લી છોડી
 અખણને.....ભાઈ મોહી રહ્યા, લવેંગી ઘોડી

[૨૨]

ચોથલે..... જોઈ રાત્રીની દીલ્લી છાડી

અહરેને પાંચ મોડેને, શું મળ્યું ત્યાં દિલ્લી વેળે દીલ્લી યી દિ
 વાળા પાંચ મોડે વરસે ડાનક રૂંધા, રાત્રીના મો દીલ્લી છાડી
 અહરે પાંચ મોડે પ્રભાતે દીલ્લી એ મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહરે પાંચ મોડે દિલ્લી એ મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહરે પાંચ મોડે (૩૨) દિલ્લી એ મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહરે પાંચ મોડે દિલ્લી એ મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 મહારા પીયાં મોડે પીતે મો વડાનીરે પાંચ મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 તમચિમે દિલ્લી વારે મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી... ગઢને... દિલ્લી
 લંબાઠનો મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 આખ્યાં મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહેરે સોનેયેરે મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહેરે સોનેયેરે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહેરે સોનેયેરે નવી વહુની, દીલ્લી દિલ્લી
 દીલ્લી દિલ્લી... દીલ્લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહેરે પાંચ મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 તમચિમે મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 હરમોડે મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 આખ્યાં મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહેરે મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી
 અહેરે મોડે લી દિલ્લી, મોડે લી દિલ્લી દિલ્લી

ખુપને જડીને ટીલડી જડીને
 ટીલડી જડીને ટીલડી જડીને
 ખડ ખડો ખડો ખડો ખડો ખડો
 તમરેને ખડો ખડો ખડો ખડો ખડો
 સીંગડો ખડો રાખરે સુખીઓ, સુતેલો કોળે,
 આખ્યા કોળે રોરા.....ભાઈઓ અમારો મોટી માગે.
 અંજરે મોટીડેરે મોટી ગાંધીવેલું ખડો ખડો ને
 અંજરે મોટીડેરે અંજરે મોટી ખડો ખડો ને
 ખુપને મોટીવતારે મોટી મોટી ટીલ. પોરની ને
 ટીલડી મોટીવતારે.....મોટી મોટી મોટી ને

(૩૩) પોંખતી વખતેનું કંઈકેટલું ઉત્તર પછી
 કન્યાવાળાનાં મોંમાં આવે છે.

આવીને અસુરો શું વાળ્યાં; મારી વેવણે
 વાંધો પડીયો કે રીસાયું, મારી વેવણે
 તોરણ સાદી દેહ મનાવું; મારી વેવણે
 કહો તો આકરી બોલો; મારી વેવણે
 શિયળ સહુથી શિયળે; મારી વેવણે
 તેનાં શુભાંશ અંતે; મારી વેવણે
 ભડું બાળી ન જાતે; મારી વેવણે
 વણ કાચું શું પાણી; મારી વેવણે

[૨૪]

(૩૪) યોગિની વખતનું ગીત.

(કન્યા તરફના ઘેરાંને ગાવાનું.)

મોજડી વિના શું આવ્યારે,	સુંદર વરરાજા.
મોચીકાએ શું ભટકાવ્યારે,	સુંદર૦
ઘોડીઠે નાનો લાવ્યારે,	સુંદર૦
લાલકડી મન લાવ્યારે,	સુંદર૦
નગારાં વિના શું આવ્યારે,	સુંદર૦
નવ નવા વેષ લાગ્યાં,	સુંદર૦
લાંડી રતિથી અતિ રૂપાળીરે,	સુંદર૦
વરી કામદેવ તુમ ભાળીરે,	સુંદર૦

(૩૫) વરને યોગિની વખતનું.

(વર તરફના ઘેરાંને ગાવાનું)

અમે મોજડી વિના નથી આવ્યારે,	વેવણુ સાચું ખોલો.
મોજડીએ મોતી ટંકાવ્યારે,	વેવણુ
ઘોડીઠે છે પાખરવાળો રે,	વેવણુ
નાનો છે પણ લટકાળો રે,	વેવણુ
અમે નગારાંની ધુણે આવ્યારે,	વેવણુ
સાથે સાજન સાડું લાવ્યારે,	વેવણુ
વાળાં શરણાઈ ભુગાળ વાળેરે,	વેવણુ
જેના નાદથી અંબર ગાળેરે,	વેવણુ

(૩૬) પોંખતી વખતનું ગીત.

મારા પગ મુજને થયા થાંભલા,
વેવણ મુકેને મનના આંખળા;
મારા પગ સુજને છાલા થયા,
વેવણ જગોછો કે ઉઘી ગયાં.
અમે આવી ઉભાં તુમ આંગણે,
વેવણ વેહેલા આવેને લાંઘ્યાં લાંઘણે;

(૩૭) પોંખતી વખતનું ગીત.

નોહોતાં નાગરવેલનાં પાન,	
ત્યારે શીઠ તેડાવી જાન; મારા નવલા વેવાઈ.	
નોહોતું સોપારીનું સાધન,	
ત્યારે શીઠ તેડાવ્યું શાજન.	મારા નવલાં
નોતી મળતી જ્યારે ખાંડ,	
ત્યારે શીઠ લડાવ્યા લાડ.	મારા નવલાં
વહેંચો શ્રીફળ ફેફળ પાન.	
આપો વર કન્યાને દાન.	મારા નવલાં
હરખે ઘેલી થઈ છું આજ,	
પણ નહીં મુકું ફળની લાજ	મારા નવલાં
નારી બોલે જુડા બોલ,	
જાણે તે તરણને તોલ.	મારા નવલાં

(૩૮) મોંખાનું જામતિયું વંસુ સીત.

વેવણુ યજ્ઞે. મોંટુ યજ્ઞે. મુન
 તમે સતુર મુનણુ યજ્ઞે. શીખવું મુન
 વર સોરણુ યજ્ઞે. વીને ઉલા રહ્યા,
 અમે યાકી યજ્ઞે. પગ યજ્ઞે. યજ્ઞે. ૧
 ગઈ યજ્ઞે. યજ્ઞે. તમાલ વળી,
 પુખ્તની યજ્ઞે. સવળી;
 નાકે વળી મોતીની યજ્ઞે. જડી છે,
 માથે. મોંટુ યજ્ઞે. (૩૯) ૨
 સરવે પુખ્તના યજ્ઞે. મરી. યજ્ઞે.
 મુકી યજ્ઞે. યજ્ઞે. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 વળી અક્ષત સ્વેદ. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 પુખ્તવાને જમાય. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 ધુસળ મુશળ ને. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 યજ્ઞે. ત્રાકને તીરથી નવથા. યજ્ઞે.
 ઘંડી પોંડી સરેયા. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 નાખી ચાર દીશાએ. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 કંકુ તિલક કરી ચોખા. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 ગણી. સુત. સરખો. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 પૂટ ઉમર. પુખ્ત. યજ્ઞે. યજ્ઞે.
 ગણી. સુત. યજ્ઞે. યજ્ઞે.

[સિંગ]

(૩૯) ચોરીમાં આજીવન ગીતના રંગ

(રામ લક્ષ્મણ વન સંધાવતા. એ રાગ)

ચોરી રચના કરી રહી ચોરમાં,
 બેઠાં વરવહુ સુરજ સનમુખ,
 મૂલકાવતાં મુખ, મંગળ દેરા દેરે, એ દેક.
 વધુ વામ હીશાએ વિરાજ્યાં,
 જમણી બાજુએ નેધને જમણે,
 સાસુ હરખાઈ.

સદાચરણી વિદ્યાનિધી વરવહુ,
 રૂપે રતી રતી પતીના સમાન,
 રૂ રામિકા કાન,

પ્રેમે ચક્ષુ પરસ્પર મેળાઈ જાય હિંદુ જીવંતી,
 પછી મનનો કરીને મેળાઈ જાય જીવંતી,
 થયાં જોઈ આપ,

ચોરી વચ્ચે વેદીકા, હિંદુ જીવંતી,
 અગ્નિ પ્રગટ કરે કુળ ગૌરવી,
 સખી સહુત જોર.

હાંગર સહીત રૂમની પરવામાં, હિંદુ જીવંતી,
 જળની આરી કંઠાવટી નેધે, હિંદુ જીવંતી,
 સરવાળાની સોઈ.

- સુંદર શાળની નવ ઢગલો કરી,
 મુકે મ્હોર સોપારી મુખણ;
 ગ્રહોને પ્રમાણ મંગળ ૦
 સુયાદીક નવ ગ્રહનું પૂજન કરે,
 વર કન્યા સદા સુખી થાય;
 ગોરી ગીત ગાય મંગળ ૦ ૪
 વરી આપે જોખામાં ખુશી થઇ,
 વર વહુને કુમારીકા વીર;
 મુપડું રાખી શીર. મંગળ ૦
 ચાર વાર વહીને વધાવતાં,
 કરે વેદ આ મંત્ર ઉચ્ચાર;
 એ છે અધીકાર. મંગળ ૦ ૫
 પરિગ્રહણ કરી પછી પરણતાં,
 સાક્ષી પંચ સગાને સભજન;
 પ્રજ્ઞા વદન, મંગળ ૦
 વરત્યા વીવામાં વડીલ વિચારથી,
 કૂળ વંશ પરંપરા રીત,
 વાવરીયું છે વીત, મંગળ ૦ ૬
 વરત્યું ખેલું મંગળ વડા બહાલથી,
 કરે દંપતી ઠોલ કરાર;
 પુરણ બાંધે ખ્યાર. મંગળ ૦

સોગન ખાઇને કન્યા કહે છે કંઈને,
 સદા પત્નિનો ધર્મ પાળીશ;
 કહેશે તે કરીશ, મંગળ ૭
 શુભ ચિંતવીને સહુ કાજમાં,
 સ્હાય કરીશ હું સર્વ પ્રકાર;
 સુધરવા સંસાર, મંગળ ૮
 પછી પ્રેમે પ્રતિજ્ઞા પતિ કરે,
 પત્નિ પાળીશ પ્રાણુ સમાન;
 વધારીશ માન, મંગળ ૯
 બીજું મંગળ વરતતાં વર વહુ,
 કર મેળવીને આપે કૌલ;
 પાણું બોલે બોલ. મંગળ ૧૦
 કોડે વચમાં કયાં કુળ દેવતા;
 બાંધ્યો દુધ પાણી સમ પ્રેમ;
 હીરો જડ્યો હેમ, મંગળ ૧૧
 વળી ત્રીજું મંગળ એમ વરતીયું
 રાખી ચંદ્ર સુરજતણી સાખ;
 ઉત્તમ અભિલાખ, મંગળ ૧૨
 એખા ચીતથી એથું મંગળ વરતીયું,
 જેના સાક્ષી છે શ્રી જગદીશ;
 આ ઉભિયાને ઇશ. મંગળ ૧૩

નેહું અખંડ પ્રિયો સુખદાનને નિહાળી જાવું
 નૈનાચાર સાચવને જરૂરેનારે નેક પ્રિયને ૩૪
 હિમંગીર, મંગળાદેહ

સુખ પુત્ર કળત્રનું પમિતોને હૃદય નિહાળે માનુ
 કરે શિવસુત કેશવ માસ; નેક હૃદય નિહાળે
 વિદ્યારેખા આલ્યાસ. મંગળાદેહ ૧૧

નિહાળે પ્રિય પ્રિય

(૪૦) ચોરી વખતનું ગીવાનું ગીત

આવા ઉનાળાના દહાડા છે ઊંઘીવીનસોનું પુષ્પી,
 ભ તું તો ભાગ્યશાળીરે નિહાળે નિહાળે જ
 લાજપાશોએ તું કન્યા રૂપાળી નેક હૃદય નિહાળે
 તારી ફલાણી ભાલીકાઈનીરે નિહાળે ૧૬
 જેવો પાશો હો પ્રિયનીરે નેકાલાસુરે નેકા
 ફેલાઈકાઈની પુતળી ભાળીરે નેક લાંબુ ચંદ્રિ
 કન્યા છે દીલ્લીપ્રિયચાળીરે નેક લાંબુ નિહાળે
 તારી ભાલી તો દીલનીચાળીરે નેક લાંબુ નિહાળે
 કન્યાનીરે ચુંદડી રતનાળીરે નેક લાંબુ નિહાળે
 નાકે નીરમપાડીનીચાળીરે નેક લાંબુ નિહાળે
 કન્યા છે ચૌદ નિહાળીરે નેક લાંબુ નિહાળે
 નેકાચીકાઈની તો ઠાઠ દહાળીરે નેક લાંબુ નિહાળે

[કિર્તી]

કન્યા છે રૂઝાઈરમખાણીને ૧૬૫૭૦ મિ
ધીરજવાળી કળીઈ-પરમધાળીરે ૧૬૫૭૦ લલિત મિ
તેના તેજે બધીઈ મળ્યાધાળીરે ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦

૧૬૫૭૦—૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦

૧૬૫૭૦—૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦

૧૬૫૭૦—૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦

સુરત શેહેરની શુજરી, માંત્રી સાંગે સારાસુરે,
જુવો જુવો ટોપી અનાનુવી જુનાગઢનારે મોતી
ટોપી ઉપર મોતીનો સાથીયો, ઉપર રચીયા છે માસુર,
પહેરે પહેરે જુવાવર લાલકા લાળ્યા તમારા શાપા
પહેરી ઓઢી જુવાવર સ્વયંભૂ માંડી જુવાને
માડીના મનરે આનંદ ભર્યા હૈરે હરખ વમાસરે
લાળ્યો વનમાળી લાળ્યો પૂલ જુળી લાડકાને
સોહીયે માડીના મનમોહીયે
જુવો જુવો ટોપી અનાનુવી જુનાગઢનારે મોતી

૧૬૫૭૦ (૧૨)

(૪૨) ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦

સામા સામી હમેશી, મોતન અવધાળી મુલેઈ બેરની
મોતન શેરી રત્ને જડી ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦
મોર કરે રે કલોલ, મોહાની શેરી રત્ને જડી ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦
લાડવાઈ પૂછે ૧૬૫૭૦—૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦ ૧૬૫૭૦

[૭૨]

તમે આવડા શા મોરા—મોતન
 ગોરી માથે જનમ આપ્યા—મોતન
 ગોરા બાપે રમડયા—મોતન
 ગોરા દુધડે નવરાબ્યા—મોતન
 ગોરા મોતીડે વધાબ્યા—મોતન
 ગોરા ફાઇએ નામ પાડ્યા—મોતન
 ગોરી બેને હાલા ગાયા—મોતન
 માથેક થાળીના જનમ્યા—મોતન
 ગોફં સર્વ કુટુંબ—મોતન
 સામા સામી ઝુપડી મોતન બનડા, ગધેડા બુકે છે ખાર
 કાંકરા શેરી કાંકરે જડી
 છયાવર પૂછે લાડવયીને—કાંકરા
 તમે આવડા શા કાળા—કાંકરા
 ઉપરની માફક બોલવાનું.

(૩) વધાવો

એક ઇંટ પડે ઝુલ નીપજે
 નીપજે નીપજે રે બેઠક બંગલા મોજર;
 વધાવો રે મારે આવીયો.
 હુંતો વહુરે કઈ વહુને વીનવું
 વહુવારૂરે તારો નવલો દેખાડ-વધાવોરે

તારા નવલાને હાથે સોના સાંકળા
 તારો નવલોરે આખા શહેરનો સરદાર-વધાવોરે
 તારી ગોત્રજ સોનાની મંડાવીયે
 મહીયારીના કંઈ આદ્યા છે દાણુ-વધાવોરે
 એક કાંકરો ખરે ને ઝુંપડું નીપજે
 નીપજે નીપજે કાંકરા ખાડી મોઝાર,
 વધાવોરે એને આવીયો;
 તારા ખાપલાને હાથે કલઈ સાંકળા
 તારો ખાપલોરે આખા શહેરનો ઉતાર-વધાવો રે એને
 તારી ગોત્રજ ગોલાની મંડાવીયે
 વેવાણુના કંઈ વાઢયા છે નાક-વધાવોરે

(૪૪) પ્રભાતીયું.

તું તો બોલરે વન વગડાની કોયલ
 તારો તે શબ્દ સોહામણો
 તે તો કેમ કરી રે કોયલ એ વન વાઈસા
 કેમ કરી ભમરાને ભોળવ્યાં
 મેં તો વન ફળ ચરી ચરી એ વન વાઈસા
 ટવકલે ભમરાને ભોળવ્યા

તું તો બોલરે મારા કંઈ વહુ ગોરા
 તારો ને શબ્દ સોહામણો
 તે તો કેમ કરી રે વહુવર એ ઘર વાઈસા
 કેમ કરી રાણી જાય રીજવ્યા
 મેં તો શણગાર સજી સજી એ ઘર વાઈસા
 ઠમકલે રાણી રાયા રીજવ્યા
 તું તો બોલરે બેન કંઈ બેન ગોર
 તારોને શબ્દ સોહામણો
 તે તો કેમ કરી રે બેની એ ઘર વાઈસા
 કેમ કરી દાસી જાય રીજવ્યા
 મેંતા ભાંગ ગુંટી ગુંટી એ ઘર વાઈસા
 ઉંકા મરેને દાસી જાય રીજવ્યા
 એક લીલીસી ઘોડી ને કેસરીઆ વાગા
 વીરાજી પહેનને આણા કરો
 હું તો આવીશરે વીરા મોટે મંડાણે
 ચઢ વર ઘોડે વાંકે અંખોડે બેસીસ માડી જાય ગોઠડ
 મારે નાવણુ રે વીરા તાંબાને કુડી બાલી તે ઘસે મારા પાવલ
 મારે લોજન રે વીરા સેવ સુવાળી આજને ઘેરર
 મોતી તે ચૂરના લાડવારે
 મારે મુખવાસે રે વીરા લવેંગ સોપારી પાનના ખીડા
 અડમજ ગઢની એલચી

[૩૫]

મારે પોઢણુરે વીરા ઢાલ તળાઈ છપર ખાટ,
ગાલે તે ગાલ મસુરીઆ.
એટલી અપત હોય તો બેનને તેડીએ
નહી તો બેસી રહીએ

(૪૫) કંસાર પીરસતી વખતે ચોરીમાં ગાવાનું.

લાડો લાડી જમે છે કંસાર,
સંસાર લહાવો લીજીએ રે;
સાસુ પીરસે ઘીની ઉપર ધાર,
સાચો રનેહ કીજીએ રે.
સાકર પીરસી સુચવે દંપતિ જોડ,
સાકર સમ મીઠી રહો સદારે;
અવિચળ રહેજે અવનિતળમાં જોડ,
કરશે નહીં કળયો કદા રે.

(૪૬)

(આમી છે વઢવાણુ ગામની ફેજરે ઝરમરીયા ઝલા)
કન્યા વળાવો ફૂડી રીતરે નવલા વેવાઈ
ચીંતા ન કરશે કાંઈ ચીતરે નવલા વેવઈ

કન્યારૂપી રૂડું રતનરે નવલા વેવાઈ,
 જીવ જોડી કરશું જતનરે નવલા વેવાઈ; ૧
 પાણી માગે ત્યાં દેશું દુધરે નવલા વેવાઈ,
 સંભાળ કરશું ભાવ શુધરે નવલા વેવાઈ,
 લાખેણી લડાવીશું લાડરે નવલા વેવાઈ,
 ગણશું તમારો પુરો પાડરે નવલા વેવાઈ. ૨
 પ્રીતે ઉછેરી રૂડી પેરરે નવલા વેવાઈ,
 આપી કન્યા અમારે ઘેરરે નવલા વેવાઈ,
 કરો ઉજવળ અમારું કુળરે નવલા વેવાઈ,
 તરૂં શોભાવે જેમ પુલરે નવલા વેવાઈ. ૩
 ગોરી છે રૂડી ગુણવાનરે નવલા વેવાઈ,
 મળશે અમારે ઘેર માનરે નવલા વેવાઈ,
 સર્વ કળામાં છે સુબાણુ રે નવલા વેવાઈ,
 વીધ વીધ પામશે વખાણુ રે નવલા વેવાઈ, ૪
 માયાળુ મનની છે વિશેષ રે નવલા વેવાઈ,
 હળીમળી ચાલશે હમેશ રે નવલા વેવાઈ,
 જાણીશું જેવી જીવજાન રે નવલા વેવાઈ,
 સાચવશું જેવી કુલ માન રે નવલા વેવાઈ. ૫
 હિતથી કરશું હાથે છાંયરે નવલા વેવાઈ,
 શંકા ન ધરશે મનમાંય રે નવલા વેવાઈ,

તમને વહાલી છે જેવી તેહરે નવલા વેવાઈ,
 અમને પણ એવી વહાલી રે નવલા વેવાઈ. ૬
 જેવો હૈયાનો હોય હારરે નવલા વેવાઈ,
 આંખો ઉપર જેવો પ્યાર રે નવલા વેવાઈ,
 પુરણ ધરશું એવો પ્રેમ રે નવલા વેવાઈ,
 કોઈ દીન દુભાવીશું કેમ રે નવલા વેવાઈ. ૭
 પરોણાને મળો રૂડીં પેર રે નવલા વેવાઈ,
 કન્યા વળાવી વળો ઘેર રે નવલા વેવાઈ,
 જો સદૈવ સારાં કામ રે નવલા વેવાઈ, ૮

(૪૭)

॥ એક આરા ઉપર આરીરે ॥

તમે સાંભળો સહુ નરનારીરે,
 એ તો લાકડી થઈ અમારીરે.
 જમી વર સાથે કંસારરે
 એણે કબુલ કર્યો સંસારરે ૧
 કરી આપના કુળથી જુદાઈરે,
 હવે અમારે ગોત્રે ગણાઈરે.
 હવે કહ્યું અમારું કરશેરે,
 કહ્યું ફલાણી બાઈનું કાને શીદ ધરશેરે. ૨

એ તો થયું માણસ અમારૂં;
 અમે કહીશું એને વહુવારૂં,
 થઈ અમારા ઘરની ધરણીરે,
 એના બાપને ઘર તે પડણીરે. ૩

ઘર કંઈનું તે પોતાનું પ્રમાણશેરે,
 ઘર ભાઈનું તે ભોજનનું બાણશેરે,
 ઝાઝી પીયરની મમતા છોડશેરે,
 જીવ સાસરીયાની સગાઈ એ જોડશેરે. ૪

જેમ કુંદન મહી હીરાકણીરે
 થઈ સજી શોભા પામે ઘણીરે,
 સુખ પામે સદા જામનીરે,
 એવી આશીશ છે અમારીરે. ૫

(૪૮) પોંખતી વખતનું ગીત.

વર તરફનાં ઝેરાંને ગાવાનું.

વેવણ સાંભળજો સુખદાઈરે,
 તમે દીકરી સુંદર જાઈરે,
 કરી સુંદર વરથી સગાઈરે,
 રહો અવિચળ જોડી સદાઈ રે.
 વેવણ શિયળ સુ સાડી પહેરો રે

નીતિ હાર ધરા નવશેરો રે;
 પહેરી કંચુઓ કજીઓ ન કીજીએ.
 કટિમેખળ પેહેરીને રીઝીએ
 સજી સત્ય તણો શણુગાર રે.
 ભુડું ભાખીએ નહીં ઉચ્ચાર રે;

(૪૯) પરણીને ઉઠયા પછીનું ગીત.

ઝેની શિયળ સલુણી સંસારમાં,
 સજે શિયળ તણો શણુગાર. સુણો સૌ સુંદરી. ૧
 જેથી ફૂળને કલંક લાગે ઘણું
 એવો કરીએ નહીં આચાર. સુણો ૦ ૨
 ગળી કુંડની પાસ જતાં થકાં,
 કાળો ડાઘ પડે તત્કાળ. સુણો ૦ ૩
 વ્યભિચારી નઠારીની સોળતે,
 અણુચિંત્યું ચડે શિર આળ. સુણો ૦ ૪
 ઝેહેની વાત એકાંત ન કીજીએ,
 ભલે હોય બ્રાત કે તાત. સુણો ૦ ૫
 પરનરથી ન નજર મેળાવીએ,
 વળી હસી ન દેખાડીએ દાંત. સુણો ૦ ૬
 બાલ ઢાંકીને રસ્તે ચાલીએ,

લીલવંતી	સુલક્ષણી	નાર.	સુણો ૦ ૭
બેહેની ચટક મટક નહીં આલીએ.			
નહિ કરીએ આંખલડી વિકાર.			સુણો ૦ ૮
સુંદર સાડી પેહેરેને શિયળ તણી,			
કંઠે નવશેરો નીલિનો હાર.			સુણો ૦ ૯
શણુગાર સજે સૌ સત્યના,			
કરો વિનય વડીલનો શ્રીકાર.			સુણો ૦ ૧૦
પ્રભુ તૃદય ગણો નિજ નાથને,			
સાસુ સસરાની દ્યો સંભાળ.			સુણો ૦ ૧૧
વાહાલો લાગે છે કળઓ નારને,			
બેહેની કરીએ નહીં કોઈ કાળ.			સુણો ૦ ૧૨
બેહેની જગતપતિ જિનરાજની,			
કરો ભક્તિ સ્તુતિ ત્રણ કાળ			સુણો ૦ ૧૪

(૫૦) પુત્રીને વીદાય કરતી વખતનું ગીત.

॥ આઁયો તો પરદેશી પોપટ દેશી ॥

ઝેયર આલી નીજ સાસરે, ડાહી થાજે બેટી તું આજ;
વધારજો લાજ, અમારા એ કુળની. ॥ ૧ ॥

ભણવા ગણવાની ટેવ રાખજો, કરજો તમે જીવના જતન
થશે પ્રભુ સુ પરસન, અમારી એ શીખડી; ॥ ૨ ॥

(૫૧) કન્યાને સાસરે વળાવતાં ગાવાનું ગીત.

સૈયર ચાલી નીજ સાસરે;
 દૃઢએ શીખામણ સારને,
 સાભળ સૈયર મુજ શીખડી,
 આણી રૂઢય મોઝારને, સૈયર૦

કોધ માં કરશે કોઈની ઉપરે,
 કોધનાં ઝડોળાં છે પાપ ને,
 કોધ કરો ઇછકારીએ
 પામી દુઃખ અપાર ને, સૈયર૦

માન ન કરશે કોઈ હીવશે,
 માને વીનય તે રાખને,
 માન કરે બહુ બલે,
 વેલડીયે વીર લાયને, સૈયર૦

લોભ મ કરશે તુમે કોઈ હીને,
 લોભે લક્ષણ નળને,
 લોભ કરે શંભુ મ કરીએ,
 યુડો સમુદ્ર મોઝારને, સૈયર૦

સાસુ સસરાની આણુ શીર ધરી;
 કરજો રૂડા કામજો,
 ભણવા ગણવાની ટેવ રાખજો,
 આળસ ન કરજો લગારજો, સૈયર૦

(૫૨) પુત્રીને વિદાય કરતી વખતે.

વચન સાંભળ પુત્રી તું મહારાં, કાજ સકળ સહુ જોડથી;
 તહારા સહુ ખરા ધારજો વિતમા જીરે સુંદરી. ૧ લાજ કરજો
 સદા જોઈ સસરા તણી, પ્રાણુ પ્રીતી જાણજો જેમ ત્રિભુવન
 ધણી આપણી લાજ વધારજો વિતમા જી. ૨ સાસુ નણુંદ
 તણાં વચન પ્રતિ પાળજો, પાછો પડુત્તર જી કહી બાળજો; દૃષ્ટિ
 ભૂમી ભણી જી. ૩ પારકા પુરૂષ શું વાત નવ કરીએ, અધિક સ્વર
 બોલતાં સર્વથી વરજીએ; પીજીએ ચરણ જળ નાથતું જી. ૪
 કોપજો મત કદા ધરમને રોપજો, ઉપજો શીળને મરમને
 રોપજો; ગોપજો મલીન આચાર જી. ૫ જાણજો સજ્જનને
 ખેદ ચિત્ત નાણજો તાણજો હઠને તું વાતને છાણજો; આણજો
 મન દયા સર્વની જી. ૬ પીજીએ હે તવ શુણુ સદા લીજીએ.
 દીજીએ દાન બહુ નવિ ખીજીએ; કીજીએ ઉચિત સહુ
 કામને જી. ૭ સકળ વાતે કુશળ જાણીએ છે સહી,
 નીતિની રીત ગુરૂ મુખરી લહી, પણ કહી રીત વ્યવહારની.
 જી. ૮ ભુષ અશ્વસેનને આદર કરી, કહે એ દીકરી આપ

જોજો ધરી, ઉછરી મુજ ઉત્સંગમાં. ૭. ૯ જનમથી આજ
 લગે પાળી ઘણી, દુઃખ તણી વાત એણે કાનેથી નથી
 સુણી; તે ભણી સાર કરજો ઘણી. ૭. ૧૦ ભાસે વેવાણને
 એ બાળક વહુ સમજતી નથી કાંઈ તુમે તો બાણો સહુ શું
 બહુરે ભાંખીએ વૃદ્ધને ૭. ૧૧ એહ કુમરી તણી લાજ
 તુમ હાથમાં માન વધારજો સજ્જન સાથમાં, ઓથમાં એહ
 અમારે છે સહી ૭. ૧૨ ઇમ કહી પુત્રિને અધિક આડંબરે,
 ગાજતે વાજતે વળાવે સાસરે; સહુ કરે લોક ઉવારણાં
 ૭. ૧૩ ગોરીઓ ગાવતી અધિક ઉમંગથી સાજન ભુપશું
 રંગથી; ઉછરંગથી પ્રભુ ઘેર આવીયા. ૭. ૧૪

(૫૩) સાસરે વિદાય થતી વખતે ગાવાનું ગીત.

(અચકો મચકો કારેલી—એ રાહ.)

સવિતા જહેન ચાલ્યાં સાસરીયે, માળાપ શીખામણ આપે બેન
 લાજ વધારજો લાખેણી
 નીચા કુળની નીરલજ નારી, ભરથારનું વેણ ઉથાપે બેન-લાજ.
 સાસુજી કહે તે સાંભળજો, કોઈથી વઢવાડ ન કરશો બેન-લાજ.
 સાંખી રહેજો બોલ્યું સૌનું, અભિમાન ન અંતર ધારશો બેન-લાજ.
 ઘરમા બેઠા ધંધો કરીએ, પરઘેર ઘણું નવ જઈયે બેન-લાજ.
 તમે ભણ્યા ગણ્યા બહુ છો ડાહ્યા, તમને આજું શું કહ્યે બેન-લાજ.

મેલાં ઘેલાં તો નવ રહીએ, ચટકો મટકો નવ કરીએ બેન-લાજ.
 કોઈ વાત કરે પીઠે લોકો, એવું કદીએ ન આવરીએ બેન-લાજ.
 જે સપૂત છે સારી પુત્રી, માળાપની લાજ વધારે બેન-લાજ.
 મણી લોહ તણું સોનું કરશે, સોમતીને એમ સુધારે બેન-લાજ.
 જે સંપ સગાથી તોડે છે, કોઈ વખતે હાથ ધસે છે બેન-લાજ.
 જે સોનું સાફ ધરે છે, તેના દીલમાં દેવ તસે છે બેન-લાજ.

(૫૪) સાસરે વીદાય કરતી વખતનું.

પુત્રી પધાર તું સાસરે, સિદ્ધ કર શુભ કામ;
 રથમાં બીરાજ તું બાપડી, લઈ પ્રભુ કેડે નામ-પુત્રી ૧
 સાસુ સસરા પાદ લાગજે, કેજે મારા પ્રણામ;
 નણદીની બબરો તું પુછજે, કરજે કે'તે તે કામ-પુત્રી ૨
 શાણી તું શાન્ત છું દીકરી, છું વિવેકની પૂર;
 ધર્મ બાણી મારો હું કહું, રે'જે દુર્ગુણથી દૂર-પુત્રી ૩
 હંચે સ્વરે નવ બોલીએ, જેશું જેટલું કામ;
 તેટલી વાત તો કીજીએ, સ્મરિએ પ્રભુ કેડે નામ-પુત્રી ૪
 પરનિંદા સ્વસ્તુતિ કરવી નહિ, પેલો કરીને વિચાર;
 બોલવું હોય તે બોલીએ, કોપર કરિએ ન ખાર-પુત્રી ૫
 પતિને પ્રભુ રૂપ બાણવો, કરવી તેની સેવાય;
 કોપે એવું કરવું નહિ, તો તો ધન્ય કે'વાય-પુત્રી ૬

કબટ પડે માથે આપણે, ધીરે કરવો ઉપાય;
 ગભરાવું નહિ તેના થકી, પછી આપાતું થાય-પુત્રી ૭
 અઘટિત પ્રેમ ને બાંધવો, પાપો નીતિનો એજ;
 દીન પર હમા ઘણી રાખવી, સાચો ધર્મ છે તેજ-પુત્રી ૮
 ઘરછિદ્ર કોને કેવા નહિ, એથી થાય નિજ તોલ;
 હસીને ન હાંત દેખાડવા, વહિયે વીણીને બોલ-પુત્રી ૯
 વણ કામે પરઘેર ના જવું, દિવસે સૂવું ન ઠીક;
 કુળ તણી લાજ વધારવી, ઉલટું આપ્યે છે ધીક-પુત્રી ૧૦
 ચાડી ખાવી નહિ કો તણી, નિજ પતિ કેરી પાસ;
 આકરના દોષ સુધારવા, વિના ઉપજાવે ત્રાસ-પુત્રી ૧૧
 તુજને ગમે નહિ દીકરી, જાણુ કરજે તે વાર;
 તુરત તેડું હું મોકલી, તેડાવીશ આ ઠાર-પુત્રી ૧૨

(૫૫) વિદાય કરતી વખતનું.

સાસરે તું સુખેથી સિધાવ, સાણી સાહેલડી;
 પણ દુઃખ મને એ થાય, દુટે મારી બેલડી. ૧
 પૂરો ભાવ છે તો પરમેશ, બંનેને મેળાવશે;
 પતિની જઈને તું પાસ, વે'લી વે'લી આવશે. ૨
 ગમેતું છે નહિ મુજને જરાય, ઉપાય શો કીજિયે;
 જલ્દી મીન વિઘ્નાટાં થાય, એવું દિલ લીજિયે ૩

જઈ પોહોંચું કે વા'લી તું પચ, પાઠજી પ્રેમથી;
 લખ્યાં કરજે બધાં વૃતાન્ત, અચુક એક નેમથી ૪
 તુંને ગલરાતી જો બાણીશ, દોડી હું આવીશ ત્યાં;
 વળી ઘટીત હશે તો સાથ, બીજાને લાવીશ ત્યાં ૫
 પંથી રામની લઈને સલાહ, રસ્તા તું કા'ઢજે;
 અકળાયા વિના મારી પ્રાણુ, પતિ દોષ ગાડજે. ૬

(૫૬) વીદાય થતી વખતે છોકરીને ગાવાનું.

લઈ શીખ તમારી ઓ માત, સાહેલડી જાઉં છું;
 વિખુટી પડું તે મન માંહ, મસ અકળાઉં છું. ૧
 રંગલું આગળ દેઉં કે ખેંચે, સખળ સ્નેહ સાંકળી:
 અન્યો અન્યના છે જે ભાવ, તેણે મને સાંકળી. ૨
 સ્નેહ સાંકળ રખમર ગુણ, હૃદય શું જડાય છે;
 હોય તેનામાં જેવો સ્નેહ, તેવી તે લાંબાય છે. ૩
 હું જાઉં છું જુદે દેશ, તે તો નથી લાગતું;
 મારાં ચક્ષુ કરે કલ્પાંત, તેને નથી છાજતું. ૪
 જડયો મધ્ય હૃદયમાં સ્નેહ, સાંકળનો પેચતે;
 કરે કેમળ હૃદય પીડિત, લાંબાવી ખેંચતે. ૫
 એ તો મુજથી સહન નવ થાય, હૃદય અકળાય છે;
 પૂરૂ અંતર દુઃખથી પીડાય, મારો જીવ જાય છે. ૬

[૪૭]

જાણું ઘરમાં પાછી પેસી જાઉં, જાઉં નહિ સાસરે;
પણ એથી સિદ્ધિ નહિ કાંચ, મને મન આશરે. ૭
માડી, સજની, સહોદર સર્વ, તમે પાછાં જાઓની;
દેખી તમને દાઝે માફ દિલ, વિદાય તો થાઓની. ૮

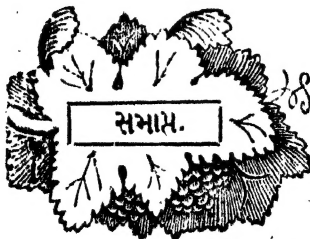
(૫૭) પોપટો.

ઉંચો ચોરોરે ચોતારા—ત્યાં ચઢી પોપટો વાસીઓ
જગવ્યા ચારેજ ભાઈ કે—કનાડી વનનેા પોપટો ૧
પેલાને—ભાઈરે જાગીઆ તે વહુ-વહુવા કંથ કે કન્નાડી-૨
ખીજેને—ભાઈરે જાગીઆ તે વહુ-વહુના કંથ કે કનાડી-૩
ત્રીજેને—ભાઈરે જાગીઆ તે વહુ-વહુના કંથ કે કનાડી-૪
ચોથેને—ભાઈરે જાગીઆ તે વહુ-વહુના કંથ કે કનાડી-૫
ચારેને જાગીને શું કર્યાં રાખ્યા રૂઝા માંડવડાના રંગ કે કનાડી-૬

(૫૮) વીદાય કરતી વખતનું.

સખીઓ નિજ નિજ નીતિ ધર્મ સદા સંભાળીએરે
પરમ પવિત્ર પતિવ્રત પટકુળ કરો પરિધાન,
સાસુ સસરા માત પિતાની સેવા સાચવોરે.
ભાવ સહિત ભક્તિથી નિત ભજીએ ભગવાન,
એવા ઉત્તમ ગુણથી ઉભય સુકુળ અજવાળીએરે.
નજરે નજર ન જોડીએ, નાથ વિના નર સાથ;

પર નરને નવ આપીએ, તાળી હાથે હાથ,
 હાથે રમવું જમવું એકાંતે નહિ જેવું રે,
 પતિ વિણ પતિના પણ સન્નિભ્રેની સંગાથ.
 નાથ વિના કરવી નહિ, વિનોદ રસની વાત; એવાં
 વિધ વિરૂદ્ધ ન વર્તવું, બલે તાત કે બ્રાત.
 સજની ભણત થવું નહિ, સુધરી સદ આચારથીરે,
 નિર્લજ નટ વિટની સોળત તજવી સુખાત, એવાં
 કુબટી કદરૂપ કુબડો, નિરધન નિરખળ કાય;
 માતહિન પતિત પતિ મળે એ સતીને સુરરાય.
 જોડી પણ અંગુઠે દ્રષ્ટિ આધુ ઓઢીએરે.
 સુખકર સાચવીએ સૌ સાથે સંપ સદાય એવાં
 ઉંચે સ્વરે ન ઉચરવું, મૂકીને મરજાદ;
 કુલિન ખેન કરવો નહિ, વડીલથી વિવાદ.
 ચંચળ ચાલે ચટક મટક ચતુરા નવ ચાલીએરે.
 શિવમુત કેશવની શિખામણ અંતર યાદ-એવાં

સુરત ખપાટિયા ચક્રા લક્ષ્મીનારાયણની વાડીમાં આવેલા
"જૈન વિજય" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં મુલત્યંદ કસનદાસ કાંચડિયાએ
છાપ્યું. અને સુરત ખપાટિયા ચક્રા તાસવાલાની પેાળમાંથી
ગુલાબચંદ લાલચંદ પટેલોએ પ્રકટ કર્યું.

